

КНЕЗОВИ РАШКОВИЋИ У СТАРОМ ВЛАХУ

Пише: Салих Селимовић, професор историје, Сјеница

Рашковићи су стара знаменита породица бератлијских кнезова (кнезови постављени султановим решењем-бератом) Старог Влаха у Рашкој области. Седиште њм је било у селу Штиткову на реци Тисовици испод Јавора. Припада општини Нова Варош. Данас је то насеље скоро без младих, а остало је и без осмогодишње школе. У средњем веку, у време кнезова Рашковића, било је то влико насеље са богатим сточарима и ковачницама. У центру насеља је постојао и манастир који је подигао патријарх српски Гаврило I који је био из породице Рашковића. На том месту је сада сеоска црква и у њеној близини стара основна школа која је основана међу првим у Старом Влаху. Средњовековно Штитково са бројним ковачницама је било један од центара обраде метала и ковања штитова, мачева и копаља. По томе је и добио име.

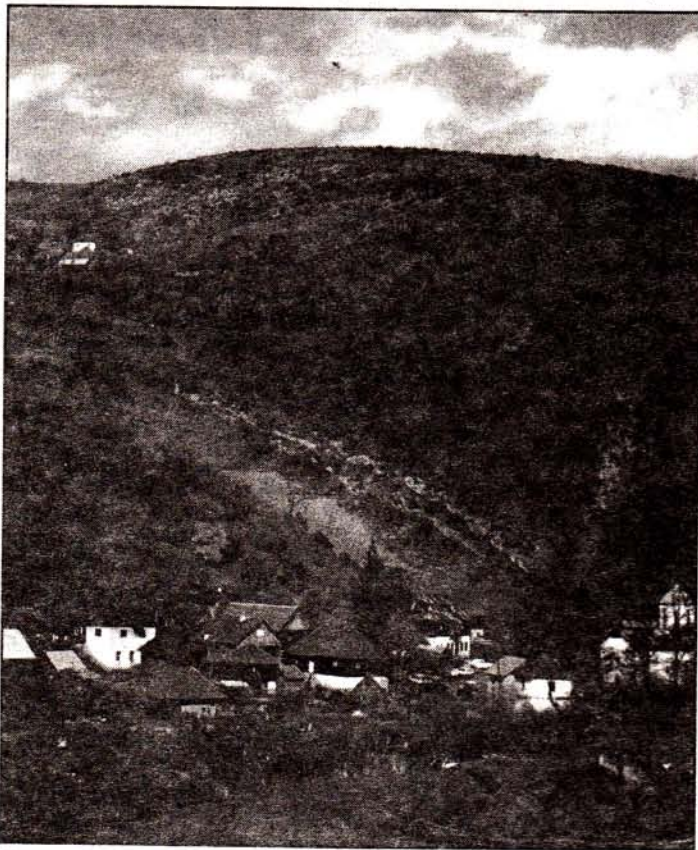
Презиме Рашковић је веома старо. Јован Ерделновић и Павле Радусиновић пишу о властелину Радичу Рашковићу са Цеклина у старој Црној Гори. Бура Даничић у свом "Рјечнику из књижевних старина српских" такођер пише о писару Добрилу Рашковићу и војводи Милошу Рашковићу. Милован Ристић у својој монографији о Старом Влаху опширно пише о старој и угледној кнежевској породици Рашковића из Штиткова. Неки аутори порекло породице Рашковић везују и са светородним Немањићима. Рашковиће су помињали и Вук Караџић, Сима Милутиновић Сарајлија, Лазар Арсенијевић Баталака, Глиша Елезовић, Мита Костић. У новије време о кнезовима Рашковићима писали су Вукоман Шалипуровић, Војислав Суботић, Сениша Дилпарић, Ејуп Мушовић. Њихове путештвије су добро описане од када су њихови бројни припадници били одсељени у време великих сеоба Срба у Јужну Угарску - Војводину. У тим великим сеобама кнезови Рашковићи су предводили масу српског народа из Старог Влаха и целе Рашке области.

Милован Ристић порекло Рашковића везује за Штитково у Старом Влаху. Рашковића је било и Новој Вароши, Лепојевићима, Малој Моравици, Приликама па се може рећи да их је било широм Старог Влаха. Кнеза Максима Рашковића су и почетком XIX века називали и Старовлах. У неким трговачким уговорима који се чувају у дубровачким архивама помињу се још у XV веку Старовлах и Старовлаховић као старешине влашких катуна (сточарских насеља) које помиње и Константин Јиречек у својој познатој Историји Срба. Ристић у својој добро документованој књизи ипак почиње о Рашковићима од српског патријарха Гаврила I Рашковића, како он каже "најстарија личност овог рода". Патријарх Гаврило је пре свог избора за патријарха био Рашки митрополит и 1644. године је обновио манастир и цркву у Ковиљу под Јавором. Турци и исламизирани Арнаути ће запалити и порушити ове храмове, а калуђери и народ ће се преселити у Бачку где ће основати насеље и подићи манастир Ковиљ да их подсећа на завичај. На патријарски престо Гаврило Рашковић је дошао 1653. године после патријарха Пајсије. Патријарх Гаврило I је 1654. године отишао посету Русији ради успостављања ближих веза, али су га Турци по повратку ухапсили и обесили у Бурси (Мала Азија).

У ратовима хришћанских држава против Турске империје, Аустрија, Млечи и Ватикан позивали су хришћане на Балкану да се дигну на устанак и придруже аустријској и млетачкој војсци у ратним операцијама. Требало је да се ослободи српски народ од турског завојевача, али су његове

етничке и историјске територије желели да освоје други завојевачи под маском "ослободилаца". У познатом Великом или Бечком рату 1638 - 1699. године Срби су узели масовно учешће на страни Аустрије, а у Приморју на страни Млечана. Била је формирана српска милиција, а многи су приступили аустријској војсци као добровољци. Старовлашани су у централном делу Рашке области подигли устанак на челу са кнезом Мојсијем Рашковићем. И његова браћа Јован, Михаило и Илија су учествовали у том масовном устанку Срба-Рашана у Старој Србији. Мојсије (Мојсеј) Рашковић је добио и чин аустријског пуковника и цео је живот провео у борби против Османлија. Кнез Мојсије је са својим одредом од 1500 Старовлашана потукао Турке код Сјенице 1689. године и успешно водио борбе у целој Старој Рашкој.

После пораза аустријске војске код Качаника 1689. године настало је повлачењем њених остатака, а са њима или за њима и велики број српског живља. Пред разјареним и осветнички расположеним Турцима, Черкезима и исламизираним Албанцима све је морало да бежи према северу преко Саве и Дунава у Јужну Угарску, односно данашњу Војводину. То је у историјској науци била позната Прва велика сеоба Срба 1689/90. године под вођством патријарха српског Арсенија Чарнојевића. Старовлашане је у овај егзодус водио кнез Мојсије са својом браћом. Ипак је у Старом Влаху и Рашкој области остао један Рашковић, а то је био Мојсијев стриц кнез Бартул, јер се по свој прилици није био много експонирао у борби против Турака. У новој домовини пуковник Мојсије Рашковић и његова браћа

Данашње Штитково - центар Старог Влаха, некадашње ковачнице средњовековних штишова

уживали су велики углед код српског народа, а и код аустријских власти. Аустријски цар Леополд I је признао племство Рашковићима, а и Мојсијевом брату Јовану је дао чин пуковника. На збору српских првака (и староседелаца и тек досељених) у Будиму 1691. године захтевано је да бивши српски кнез Јован Рашковић буде постављен за српског војводу у Јужниј Угарског. Иако тај захтев цар Леополд није прихватио ипак је кнез Јован Рашковић био веома поштован од стране аустријских државних и војних органа. Пуковник кнез Мојсије Рашковић је у Срему подигао град Шаренград и храбро је бранио Осјек и друге градове против Османлија, а и цео живот је провео у борби против Турака.

У другом великом рату између Аустрије и Турске 1737-1739. Аустријски оберкапетан Станиша Марковић Млатишума је у име Аустрије упутио два истоветна и у исто време писма патријарху српском Арсенију IV Јовановићу Шакабенди и кнезу Старог Влаха Атанасију Рашковићу. Оберкапетан Марковић је у тим писмима, која је упутио из Крагујевца, који се тада налазио под аустријском окупацијом, позива ове српске вође да дигну народ на устанак. Колико су били значајни и угледни кнезови Рашковићи говори и то писмо које је у исто време и исте садржине било упућено и патријарху Арсенију IV и кнезу Атанасију. Иначе, кнез Атанасије Рашковић је био ожењен Анђелијом, сестром српског патријарха. Кнез Атанасије је био позван и на састанак народних првака са патријархом Арсенијем IV у Пећку патријаршију 1737. године на којем је било одлучено да седигне устанак српског народа. Међу српским световним првацима највећи углед имао је кнез Атанасије Рашковић. Под командом кнеза Атанасија Старовлашани, којима су се прикључили и многи други Срби из Рашке области, водили су жестоке борбе са Турцима у Старој Србији. Ослободили су Нови Пазар, Нову Варош и већи део Рашке области, али до коначног ослобођења од Османлија није ни тада дошло. И кнез Атанасије ће са бројним рођацима и другим устаницима морати да се пресели у Јужну Угарску у II великој сеоби Срба 1737. као што је то морао да уради пре њега и кнез Мојсије у I великој сеоби 1690. године.

Ипак, нису сви Рашковићи ишли у емиграцију, јер се и после тих крвавих ратова и устанака увек поново појављује неки кнез из породице Рашковића у Старом Влаху. Тако се у једном писму руском цару из 1767. године, које је потписало шест кнезова из Нове Вароши, појављује и кнез Аврам Рашковић. У једном другом писму нововарошких првака императору Русије потписник је био и обор-кнез Константин Рашковић, а један од носилаца тог писма био је и Симеун Рашковић. То друго писмо из Нове Вароши упућено је у Русију 1784. године. Нису без разлога кнезови Рашковићи из Рашке области заједно са српским патријарсима полагали све наде у моћну Русију за ослобођење од османлијске власти и заштиту од освајачки расположених и Аустрије и Млетачке Републике. Османлијско Царство је још било моћно, а европски Запад није желео стварање једне словенске, односно српске државе јужно од Саве и Дунава. Аустрија је своје империјалне амбиције показивала и цео XIX век према српским етничким и историјским земљама, а запоставајући национални и територијални принцип у решавању тзв. источног питања. Актуелна збивања на просторима бивше СФРЈ и на цело Балканском полуострву јасно говоре да Запад ни данас није одустао од свог виђења решавања геополитичке позиције балканских народа и држава. Геостратешки и економско-политички интереси Запада и даље онемогућавају нормалан економски и културни развој на Балкану истичући стално неку своју културну и историјску мисију на овом "олујном ћошку Европе".

У I српском устанку 1804. године поново се појављују на сцени у Старом Влаху знаменити Рашковићи. Вожд Карађорђе пише писмо Јовану Рашковићу, базрџан баши у Београду. Овај Јован није био старовлашки кнез иако се титулисао тако и због тога се спорио са својим рођаком кнезом Максимом у Старом Влаху. Неки његови савременици називали су га авантуристом и "фаличним кнезом од Старог

Влаха". Кнез Максим Рашковић је незаобилазан када се ради о прошлости Старог Влаха и Рашке области, а посебно у време I српског устанка. У монографијама Новог Пазара, Нове Вароши, Ивањице, Ариља, Пожеге, Ужица истиче се учешће кнеза Максима у борбама против Турака од Златибора до Новог Пазара. Карађорђе је кнеза Максима именовао и за војводу. У Старом Влаху морао је да дели власт са војводом Хаџи Проданом Глигоријевићем из Сјенице. Због тога су се спорили па је и сам Карађорђе морао да посредује и мири завађене стровлашке војводе. Кнез Максим је у Рашкој области командовао својим Старовлашанима у биткама против Сулејман-паше Скопљака, у опсади и освајању Сјенице и у битки на Суводолу 1909. године. Због кршења примирја кнеза Максима је Карађорђе ухапсио и Правитељствујући Совјет му је судио у Београду. Одузето му је звање војводе 1812. године. Његова породица је пресељена у Рипањ код Београда. по свој прилици кнез Максим је свој живот завршио као цариник у Раму на Дунаву као један мали чиновник у администрацији кнеза Милоша.

После кнеза Максима као последњи угледни потомак ове старовлашке кнежевске породице помиње се кнез Тимотије Рашковић као један од организатора буне и православних и муслимана против зулума и тираније Ејуп-паше Ферхатагића 1837. године. Ејуп-паша је успео да похвата вође побуњеног народа међу којима је био и кнез Тимотије. Живот је поштеђен попу Илији Церковићу из Лопижа и Хамзи Лакоти из Сугубина. Међу онима који су у Сјеници посечени био је и кнез Тимотије Рашковић. Треба рећи да је у овој буну била присутна и једна велика идеја, идеја "о сједињењу са Србијом", што је било посебно уплашило Турке.

Нестало је Рашковића у Штиткову под Јавором. Под тим презименом Милован Ристић у свом делу Стари Влаха каже да ипак у том селу има њихових потомака, али да се презивају Калаити (овићи). То презиме су узели по надимку једног од предака. Према једном извештају из 1837. године који је упућен рујанском сердару Јовану Мичићу каже се да је Ејуп-паша посекао кнеза Тимотија Калаитовића. Према обавештењу начелника ужичког округа које је упућено Јовану Ристићу Јован Рашковић је био писар "код Максима Калаита, онда каснијег старешине Старовлашког из Штиткова". Дакле, јасно је да су Калаитовићи из Штиткова потомци Рашковића у Старом Влаху. Милан Борисављевић каже "од Калаитовића један члан под именом Рашковић и Кнежевић населио се у свом угледном конаку у Новој Вароши... Никола Крстин, такође од Калаитовића, живљао у селу Лепојевићима". Има Рашковића у селу Голобану у Јасеници, али по њиховом предању доселили су се са Косов па нису од ових из Штиткова иако и једни и други славе Св. Николу. Има их и у Београду, а многи су променили презиме који су остали у Старом Влаху. току Другог светског рата један од потомака Рашковића-Калаита био је поручник краљевске војске Вук Калаитовић који је командовао једним четничким одредом, а касније четничком бригадом у златарском (нововарошком) срезу. Његови савременици који су били у НОП пишу о њему као издајнику и злочинцу који је наређивао ликвидацију многих патриота који су се определили за борбу против фашиста и њихових сарадника. Ипак, не треба заборавити на чињеницу да командант четничке бригаде Вук Калаитовић никада није дозволио да се нападну суседна муслиманска села Кладница, Урсуде, Папиће и да се не зна да су његови људи убили иједног муслимана у овом крају.

На основу решења Министарства културе Србије бр. 413-00065/97-03 од 10. 01. 1997. године ова публикација је ослобођена пореза на промет који се њлаћа по основу чл. 32. став 1, тачке 12. Закона о акцизама и порезу на промет

Зимска разгледница Стјарој Влаха

Димом отерао госте

Повеће друштво јесенас у кафани у Кокином Броду салетело комшију да „даје званицу за славу“.

- Не браним се - вели он - него да видим ко ће доћи!

Пошто се јави њих седам-осам, а двојица рекоше да су спречени, домаћин будуће славе подвикну:

- Конобар, дај пиће овој двојци, а остали ће попиту кад дођу на славу.

Ова досетка о избегавању већег трошка у кафани већ се препричава на славама, као и поступак њиховог комшије Сретена Ђировића из Негбине.

Сретан, познати калемар у засеоцима изнад Увца, отишао код пријатеља у Радоињу на славу први пут. Види да нема славског жита, окреће се по кући, па приупита:

- А гдје колач, свећа...?

- Па ја то не славим, него ручак припремам, - кршећи руке рече вајни домаћин.

- Е ја сам могао ручати и код своје куће! - одбруси Сретен, сподби капут и зажди преко брда.

Слава без колача је реткост у Старом Влаху. Поштују сељаци традицију и кућног свеца. Враћа се и стари обичај да као старински људи заседну уочи славе, прозборе о домаћинлуку, љетини, плановима.

Има, међутим, и оних које треба „подучити“, као што је то чинио Боривоје Ђускија (није се љутио што га тако зову, надимак због висине добио). Чувени свирач и бубњар из лозе Шапоњића, у селу Комарани, са обода Увачке клисуре, памти се по заповести укућанима кад је пристигла већа група гостију:

- Онима што су узели жито - дајте све редно! А ови што неће прекадник, нити да се прекрсте пред свећом, што не поштују моју славу - нека седну у крај. Они нека дођу други дан, па да седимо, а ја данас славим...

Спомиње се и приповеда за славском трпезом, кад негде стигне повише гостију, случај Јована Росића из Вилова. Сиромах Јован, радник нововарошке Гумаре, у трешној брвнари славио Никољдан. Колеге из друге смене реше да се мало нашале, па у мраку, испред прага отресају снег, тучу чизмама. Простосрдачни Јован их дочека, љуби се са гостима, а они пролазе кроз кућу па

Тошина пртина

На неслогу се у врлетима Муртенице указује преко-ром - као Тошина пртина.

Пошли Тошићи из Јасенова на славу код пријатеља на Затибору. Најстарији Тошић дуго газио целац, па кад виде да нико од четворице рођака неће да га одмени, нареди:

- Свако за себе нека прти!

Наставе они барабар. Оста пошалица, за наук,

Очитај де, мајсторе

Лепању из пекаре један Бистричанин однео у цркву и још с врата обратио се свештенику:

- Очитај де ово, мајсторе!

- А што ти домаћица није умесила славски колач? - упита га свештеник и одби да лепињу реже и прелије вином.

на друга врата и испод подрума стају у ред придошлица. Кад се јадном Јовану учини да је дошло пола Гумаре, а он у Бистрици купио балонче ракије, рашири руке и уз јетку поску свеца, викну:

- Куљај, куљај, ј....

Прошле зиме, на Мратиндан увече, гости задиркују важног општинског друга што није у горњем крају софре, већ у средини где му је место одредио домаћин.

- Где ја седим, ту је горњи крај - бранио се пун себе уштиркани и испод ока меркао празну столицу у челу трпезе.

- И то место ти је много, а она столица, поред кума - чека шумара, - пресече незгодни разговор домаћини, уз миг ока, објасни прики из Чачка да је „оморика - најбоља воћка“.

Понекад се тешко отарасити гостију. Прошле зиме, у Белој Реци, под Муртеницом, домаћин предочавао припитој дружини, не би ли ишли, да термометар на тераси не може да мери само до минус 10 и да је напољу сигурно још хладније.

- Преврни де ту справу, па да видимо шта ће да покаже за два сата - саветовали ге бекрије, којима се није ишло из топле собе у ледену ноћ.

У сасеоку Стаматовићи, у Буковику, пре коју годину, гости иза поноћи распредали о политици и странкама. Креснула и по која варница, па их домаћин стишавао, молио да не замећу кавгу пред иконом и свећом. Кад је видео да их је ђаво узео у своје руке, притрчао је шпорету и ишчупао сулундар из оцака. Дим покуљао, гости поскакали у помрчину, кијајући. Досетка га спасила бруке, да не укрсте песнице за трпезом?!

-Са овим догодовштинама ми се не ругамо крсној слави, већ нашим наравима и појединцима - веле у Трудову. - Желимо да опоменемо и подучимо млађе. Понегде се погубили конци и крајеви, много шта долази од некрштених и неверујућих, оних што иду на славе, а не славе, тобоже им мали простор у граду или се правдају да им је отац жив. У праву је био Боривоје Ђускија.

Драгољуб Гаџричић

Уз мали јубилеј наше ревије

ПОХВАЛА КРАЉЕВЧАНИМА

Од када постоји наш клуб и излази ревија „Савиндан“ већ десетак година јављају нам се телефоном и писмима наши бројни чланови и читаоци и најчешће траже да им се достави ревија коју једном годишње жељно ишчекују.

Ако би уз ову десетогодишњицу нашег постојања хтели да означимо најревносније читаоце који су уредно одржавали контакт са главним уредником ревије онда би се то могло рећи за Краљевчане. Они су редовно на жиро-рачун нашег клуба уплаћивали износе не само колико је симболична цена публикације већ и троструко и петоструко више. Цео тај посао је водио наш вредни сарадник учитељ Вукомир Душкић из Краљева. Он није жалио ни труда, ни трошка, да дође у Пријеполје и преузме пакет „Савиндана“ за своје Краљевчане. И да свима уз потпис уручи ревију, пошто претходно у нашем рачуноводству провери јесу ли сви измирили своје обавезе према клубу. То се јасно види из факсимила краљевачког списка за 1999. годину.

Вукомир Душкић

Кад би сва места у рашкој области и српским земљама имала по једног Вукомира Душкића, онда би финансијски проблеми око излажења „Савиндана“ били сасвим мали. Душкић и Краљевчани су добар пример како треба радити на овом плану. За такав њихов рад њима припада свака похвала.

Списак (из Краљева)

ЧЛАНОВА Мисијског културног клуба „СВЕТИ САВА“ ПРИЈЕПОЉЕ КОЈИМА САМ УРУЧИО РЕВИЈУ ИЗ 1999

ИМЕ И ПРЕЗИМЕ	ПРИМНО СРЕДСТВО „САВИНДАН“ УЗ ПОШТУ
Васојевић Оливера	Ср. Васојевић
Недековић Мирко	Мирко Недековић
Петрић Филипан	Филипан Петрић
Вуковић Злата	Злата Вуковић
Тодовић Ристо	Ристо Тодовић
Србић Жена	Жена Србић (Лита означено са њомом Предрогом)
Душкић Младен	Младен Душкић
Петрић Жена	Жена Петрић
Недековић Велизар	Велизар Недековић
Костић Љубиша	Љубиша Костић
Дробић Светослав	Светослав Дробић
Стефановић Зорница	Зорница Стефановић
Вендичић Мирко	Мирко Вендичић
Тучић Владан	Владан Тучић
Душкић Драгослав	Драгослав Душкић
Косовић Тамислав	Тамислав Косовић
Ераћ Предраг	Предраг Ераћ
Тучић Бујадан	Бујадан Тучић
Живковић Душан	Душан Живковић
Душкић Вукомир	Вукомир Душкић

Писмо са Пешићера КАЈАЊЕ - ОСЛОБАЂАЊЕ ОД ГРЕХОВА

Поштовани уреднице, драги пријатељу и брате у Христу,

Уз пуну захвалност што је у прошлом броју „Савиндана“ објављена моја пјесма „Над рушевином цркве Св. Петра и Павла“, шаљем ти за нови број ове дивне ревије за српску духовну обнову пјесму „Црква Јаблање“, са великом жељом да буде објављена. Она потиче из моје збирке пјесама „Завичајне ране и мелеми“, настале 1996. године. Многи читаоци „Савиндана“ нису у могућности да ову пјесму прочитају у збирци, па им дајем могућност да је сада прочитају, одболују и приме к знању! Крајње је вријеме да се сјединимо у Богу, да се не дијелимо на „колоне“. У томе, прије свега, видим мисију пјесника.

Поред пјесме шаљем и илустрацију младог сликара из Сјенице Предрого Јеринића. Било би добро да се нађе уз пјесму, јер она није ништа мање садржајна од саме пјесме. Ми и треба да се стидимо, као ови ликови на слици. Ако не можемо да поправимо, можемо да се покајемо, а кајање је ослобађање од гријеха.

Драги уреднице, с разлогом ти шаљем и моју другу збирку пјесама под насловом „Огњиште“, са жељом да те она повремено враћа у свијет дјетињства, у твоју чарну Сопотницу, у наше патријархално село, у наш искон!

До нашег новог виђења пуно те поздрављам, а с нестрпљењем и радосћу чекам нови број „Савиндана“.

Твој брат у Христу, пјесник Велибор Величковић, управник Народне библиотеке у Сјеници

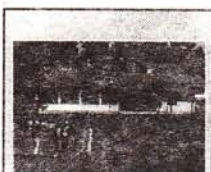
Ошћоздрав браћу у Христу

Најсрдачније ти се захваљујемо на похвали „Савиндана“, са народном узречицом „Богу хвала!“. Већ десет година радим овај мукотрпан посао верујући у другу народну мудрост: „Кад се добро мисли и ради, добро се и догоди!“

Твоју песму „Црква Јаблање“ са илустрацијом Јеринића, с разлогом објављујемо у овом броју на 37. страни наше ревије. Овде, уместо приказа, објављујемо насловну страну твоје нове збирке песама. С поздравом и најлепшим жељама.

Уредник ревије

МИЛЕ М. ПЛЕСКОЊИЋ
**КАМЕНОГОРСКА
ОСНОВНА ШКОЛА**

ШКОЛСТВО У БЕСПУЋУ

(Уз књигу Мила Плескоњића „Каменогорска основна школа“)

Савремени човек има три мајке: прво, рођену коју не може да бира, друго, домовину, коју (ма где је и како се зове), воли и брани и треће, школу коју му стално шири видике о прошлости, садашњости и будућности. О својим мајкама сваки човек све најлепше пише, јер оне су за све људе нешто највеће и најдраге на свету.

Мале школе у планинским беспућима трпе две велике неправде: прво, баш зато што су мале умањена им је могућност да из својих клупа добију великане наука и уметности, што значи да њихови ђаци стекну светски глас и друго, чамећи у планинском беспућу удаљене су од свих токова модерног живота. А истину о постојању тих школа и успеху њихових ученика зуб времена неумитно уништава. Аутор књиге „Каменогорска основна школа“ Миле Плескоњић је имао прилику да прати радосни постанак, али и да види тужно „умирање“ многих таквих школа. Падове и успоне, напоре села да добије, опреми и очува школу, аутор је марљиво проучио и отео је од заборавља.

Постанак, развој и постојање Основне школе у селу Каменој Гори чврсто су повезани са комплексима питања постојања села: географске карактеристике проузрокују тежак живот сеоских

житеља, демографске одлике су због тешких услова живота и ратних сукоба на оваквим просторима отежавајући фактор постојања школе, јер становништво се сели у градове, где има боље животне услове, а друштвено-економске и просветне прилике за отварање и рад школе су биле пресудне за њен опстанак. Кадар, простор, инвентар и ђаци су предуслови постојања Основне школе у овом селу. Писати о тако малој и младој школи у планинском беспућу значи имати и храбрости и стрпљења и уложити велики напор у проналажењу научних истина о постанку и раду школе. Зато аутору треба честитати што је смогао снаге да овековечи истину о Каменогорској основној школи.

А поменуте истине о нашим мајкама нека нам буду изазов за стваралаштвом, како је то аутор показао и доказао на примеру ове књиге. Она је споменик и селу и школи. Већи број комплексних питања, заснованих на аргументима, обрађено је на модеран начин, савременим књижевним језиком. Књига је успешно прерасла у праву аргументацију и има сва обележја научног стваралаштва.

Мр Хивзо Голош
Нови Пазар

На вест о смрти Веселина Тмушића

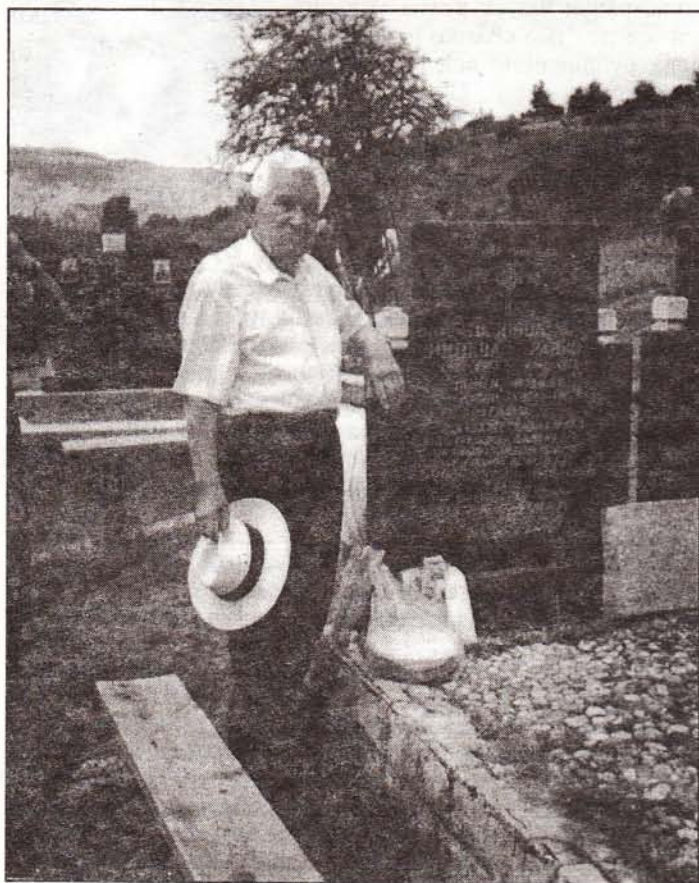
СТРАСНИ ЗАЉУБЉЕНИК СТАРОГ ЗАВИЧАЈА

Сви изузетно дивни и успешни људи се памте и по животу и по смрти. Игром судбине у освит првог јутра 2000-тог Новог лета преминуо је Веселин Тмушић, члан Милешевског културног клуба „Свети Сава“, врсни посленик и угледни домаћин из Панчева. Оног подунавског места у коме је довољно изговорити реч „Тмушић“ па да сви знају о коме се ради! По пореклу Милешевац, лист са наше милешевске горе! По души - СВЕТОСАВАЦ! Сви су га уважавали и он све! Човекољубље на делу...

Рођен у селу Милошевом Долу, у чамовом честару горовите Дервенте, под планином Јадовником. У петом колелу потомак родоначелника Тмушића из села Сопотнице. Веселинов прадеда Тодор је рођени брат Веселина Тмушића, прадеде знаменитог Сретена Вукосављевића. Та браћа су почетком 19. века живели на топониму Забрњици у Сопотници. Одатле се Веселинов деда Стеван одселио у село Страване, потом у Гоње, а отац Васо доспео у Милошев До. С једног на други агински читлук, из плотаре у брвнару, чипчијали и јадовали око Јадовника. („О злу ручку и горој вечери, сви крваве жваћу залогаче!“) Врхунски закон је био агин њеф по коме се пребивало, остало, или ишло даље...

Тако су живовали Веселинови преци. А докле је он стигао и шта су данас његови потомци? Сеобом из прашума Дервенте пре 50 година Веселин је прво био земљорадник у банатском селу Мраморку! Потом је радом и упорношћу са ретко вредном децом скупио у Панчеву. Изградиле су више кућа у граду и околини. Имају стоваришта и радионице, читаве фабрике. Поседују два возна парка. Син Павле послује са чешким фабрикама стакла. За Тмушиће зна Европа: Праг, Милано, Беч... Учествују на међународним привредним сајмовима...

Са овом вредном фамилијом средли смо се прошлог лета. Сви су дошли у посету старом завичају. Да запале свеће на гробовима предака. Обнове и учврсте завичајне духовне копче! А

Веселин Тмушић: последњи њуш у завичају на гробовима предака у Милешевом Долу

весели Веселин да „узме“ жељу. Стигла је и супруга Косаћанка и синови, Павле и Драгоје и расни и красни дедина „соколићи“ - унуци: Иван, Марко и Александар. И европски отмене снајке: Зорица и Радмила...

Одласком Веселина Тмушића његови фамилијарни корени - села Сопотница и Милошев До и његово милешевски крај изгубили су једног од својих страсних заљубљеника и поштовалаца старог завичаја, српске светосавско-рашке колевке и гнезда његових честитих предака.

М. Веруовић

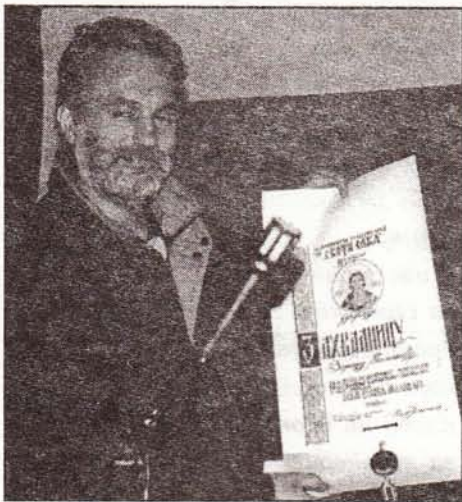
Савинданске свечаности 2000 године кроз
џризмју "Савиндана", бр. 10

САВИНО ДЕЛО НА ДЕЛУ

Иовогодишња прослава Дана Светог Саве протећи ће у духу прожимања дела Светитеља са нашом данашњом културно-просветном и духовном збиљом. Лани је у свим школама и храмовима Милешевске епархије и рашке области свечано обележен Савиндан. На светосавској академији у Пријепољу изведен је у Дому културе и у режији Миодрага Гајића пригодан културно-уметнички програм у коме су учествовали ученици средњих, основних и школа за претшколско васпитање. Светосавску беседу је одржао др Славенко Терзић, директор Историјског института САНУ, који је том приликом, између

осталог, рекао:

- Разумети велику мисију Светог Саве данас, значи умети следити његов пут дубоких унутрашњих духовних, социјалних, културних и просветних реформи. Значи, такође, хтети и умети бранити земљу у којој се родио Свети Сава - стару Србију, земљу високих домета цивилизације средњег века. Задњи је час да се тргнемо пред опасношћу која виси над нашим главама. Дух народног јединства, неговање цивилизованог родољубља прожетог просветом и културом, нема мање смисла него што су то имали у време Светог Саве! Слога и заједнички рад потребнији су него икад. Једно стабилно, зрело и здраво друштво подразумева и данас бригу о сиромашнима, бригу о запустелим, а некада славним црквама, манастирима и средњовековним градовима, а изнад свега бригу о нашим школама и нашој просвети. Само ако наше школе буду истински храмови духа просвећености, можемо с надом гледати у будућност - апострофирао је у својој беседи др Славенко Терзић.

Зоран Малешич ђрима захвалницу

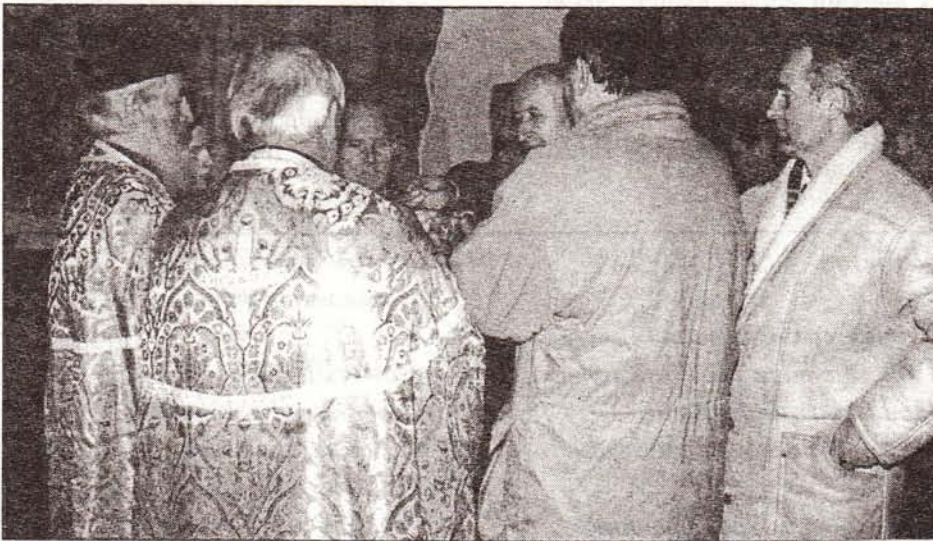
лизованог родољубља прожетог просветом и културом, нема мање смисла него што су то имали у време Светог Саве! Слога и заједнички рад потребнији су него икад. Једно стабилно, зрело и здраво друштво подразумева и данас бригу о сиромашнима, бригу о запустелим, а некада славним црквама, манастирима и средњовековним градовима, а изнад свега бригу о нашим школама и нашој просвети. Само ако наше школе буду истински храмови духа просвећености, можемо с надом гледати у будућност - апострофирао је у својој беседи др Славенко Терзић.

Проф. др Драђиша Милосављевић (у средини) ђромовише ревију "Савиндан"

У организацији Милешевског културног клуба "Свети Сава" припремљен је и промовисан "Савиндан" на рекордних 64 странице који је на неколико дана пре прославе стигао у све школе Милешевске епархије. У присуству представника чланства Клуба, Издавачког савета и наше редакције из Новог Пазара, Сјенице, Бијелог Поља, Пљеваља, Прибоја, Нове Вароши и Пријепоља о овој публикацији је говорио историчар уметности проф. др Драђиша Милосављевић, директор Народног Музеја из Ужица. Проглодишњи број је обележен значајним темама у част јубилеја "Осам векова Хиландара", као и бројним и свестраним активностима духовне обнове у овом делу Србије. Печат том броју дала је путописна фото-репортажа у колор-техници "Од Милешеве до Атоса", објављена на четири средишне стране ревије коју је припремио члан нашег клуба ниж. Зоран Малешич, који је поводом 800-годишњице Хиландара предводио осморицу милешевских планинара на ходочашће по Светој Гори. За такво његово ангажовање Клуб је Зорану Малешичу на свечаности доделио специјалну захвалницу.

Као и до сада Клуб ће и ове године свечано обележити своју крсну славу - Савиндан, освећењем и резањем славског колача у манастиру Милешеви. А савиндански дани и овог пута почеће у среду 26. јануара у 18 часова у пријепољском Дому културе промоцијом ревије "Савиндан" за Нову 2000 годину. Тај број ће промовисати и благословити Његово пресвештенство владика Милешевски господин Филарет и проф. Добрило Аранитовић, угледни публициста и библиотекар из Пљеваља.

Резање славског колача Милешевског културног клуба "Свети Сава" у манастиру Милешева на Савиндан 1999. године

ЧИТАОЦИМА

Ко жели да има "Савиндан" нека уплати 50 динара на жиро-рачуни Милешевског културног клуба "Свети Сава" у Пријепољу: 43000-678-7-5124, колико укупно износи цена једног примерка и поштански трошкови његовог отпремања наручиоцу. Ова ревија ће се моћи добити и непосредно у канцеларији клуба у Дому културе у Пријепољу, као и обраћањем на тел. 033/22-565

Песничка сѣрана

Песничка сѣрана

Песничка сѣрана

Ракете на Шумарице
(14.05.1999. Пеџак)

Разорили су "Заставу",
Разорили фабрику
наменске производње,
бомбардовали мостове
и центар града,
оштетили градску пијаци,
позориште, народни музеј,
гимназију "Милоје Павловић".

Ону исту гимназију
у коју је кайџан Фидлер,
професор еџике из Беча,
увео своје војнике
и показао им
како треба убијати
српске сељаке, раднике,
професоре, ђаке.

Данас, по друџи џиш,
ракетирали су Ердоџлију,
касарну "Милан Блаџевић",
Музеј "21.октобар",
куће, сѣамбене зграде...

Данас су бомбардовали
Цврчке и џилице,
Десанку и "Бајку" -
Бомбардовали су Шумарице.

Из крајџера израња џлава, коска
и свећа од воска у руци
професора сѣароџ
и онај исти професоров џлас:

Пуцајте! Пуцајте!
ја и сада држим час.

Пуниша Паџић Пињо

Уз најердачније честитке 60-тог
рођендана песника и академика
Матије Бећковића, члана
Издавачког савета „Савиџана“,
објављујемо ову џегову
пригодну песму

Замукну и боџ
(Крајџиник џред самим собом.)

Замукну и Боџ - боџа не би
Пас завија: издаје, јека...
Животом својим џокрио
џрије бих
Гроб Небоџа и нечовека,
Неџ жир милоџиње
што је џријебим.

Боле ме руке којим не умијем,
Боли села сѣаљени осој.
Тек моџу џаџињу да разумијем
У џуџањи мѣџка црној, косој
И да оџравдам земље џрумен
што души је за душу џрестѣао.

Јесам ли џоре од свих убијен?
Сасвим убије? Ил џроб ме
џражи?
Покошен за џоља и за змије:
За џоезију модре ражи!
За сунца модрих, модрих
чокоџа?
За дланове џоџлоџ животоџа?

Јѣџаће за нама свиџања вуџе
Одвојен од земље, од царске
џјесме.
Проклињаће нас оџњишџа уџљен,
И коџаџи живџе кайање чесме,
Жива драџања личких кола
Пећи ће ко ране без џребола.

Светислав Влаховић

Рођење

У оном сраму и наџоџи
Где се не види џрџи џред оком
Цркавао сам у самоџи
У џаклу Вељем џа Дубоком.

Промѣџао се кроз џрашину
Баџрџао џо карамраку

Уз 100-џодишњицу рођења
највеће српске џесникиње

За оне
који царске друмове ору
(Из збирке "Тражим џомиловање")

Тражим џомиловање
за зовину свиралу недужну
која џовори у лице цару
што се само земљи џоверава,
што кришом доџура веџар
веџру
и мрав шайне на уво мрава.

За оне који џричају џласно
што су видели наа царском
друму
и иза зиџина манасџира,
за сербе који се сулудо роџе
џроџив велмоџа,
који без коџља и без ножа
нлећу на џерне буздоване,
за неџкорне
који друмове царске ору,
који у разџовору
саџерују цара до дувара.

За џуде и жене
у чијој су машиџи размере свеџа
џомерене,
за оне који усред џодне
док сунце билионима свећа
сија џеби и мени, царе,
носе неку своју, малу, свећу,
за џуде до зуба наоружане
на роџове џужа кад налећу.

Десанка Максимовић

У крвавом Колашину
И окрвављеном качамаку.

Ту сам се, Творче, наслушао
Сџихова које си наводио
А џај што их је наџисао
џош се не беше родио.

Матија Бећковић

Песничка сѝрана

Песничка сѝрана

Песничка сѝрана

Чишака без
Бранка

(уз 16-тиу
годишњицу смрти
Б. Пойића)

Ко ѝрољеће и
различак
ѝрви ѝлави,
као сјена, као
чичак,

ко ѝавића вића млада,
уѝлићао Баја руке
исѝод туња
душевнога дједа Рада.

На крушку се сјеру ѝео,
ѝрабуљама мјесец хѝјео,
завађао ѝсе и мачке,
облачио ѝаће наоѝачке,
ѝомрсио свима конце,
онда бјеж'о дједу Раду,
с дједом Радом чув'о овце.

Сѝас'о Баја до школарца,
до чишанке, ѝачке клуѝе,
ѝрве ѝјесме, ѝрве ѝриче,
зашаѝтане мјесечине
у дубини нујне Уне
и осмјеха једне мале
из Босанке Круѝе.

Са Козаре и Грмеча
ѝрад и ѝуча,
у ођњу гори Клековача,
Радов Баја, зна се,

ноге ѝода се ѝа у буну
да Хашане брани,
реку Јаѝру, Бихаћ, Уну.

Одлеѝјели орлови у дим
барућа
са росом на бајонетѝима,
ѝуђује Луња,
ѝуђује учѝиљеѝца
Лана:
Да ли ће их икада

срестѝи?
Туђује ѝроб у жићу
на ѝеѝровачкој цестѝи.

У раѝниковом ѝрољећу
зарудјела шефѝтелија,
рафалима из ѝушке и ѝера
одраѝовао бихаћки делија
свих седам офанзива
и ѝочео нову осму
из снова "мрѝвих ѝролетѝера".

Црни коњи и црни коњаници
расѝрзали босонога деѝињсѝво
у башѝи сљезове боје,
за нове снове
Баја више времена нема,
Већ чује небеско звонце -
душа се нођишѝу сѝрема.

Оѝишао Баја дједу Раду
да чувају
звјездане небеске овце.

Пуниша Паѝић Пињо

Писмо Јефимији
леѝа Госѝодњеѝ 1998.

Јефимија, моја блађа,
мени ѝреба ѝвоја снађа
да ѝроживим ово време
од Бођа ми даѝо
ово време злом круаѝо,
а душа ми сва ѝрејери
јер оѝварам ѝвоје двери
да уђледам ѝебе ѝужну
и ѝо време сѝрашно ѝвоје:
-ал векови не ѝосѝоје
све нам исѝо јади сѝоје
и сада ко некада.

Турском цару ѝи се клања
да невоља буде мања.
Којем цару да се клањам
и да молим и ѝрекљѝем:
мом народу само ѝреба
мир слободе ѝлавоѝ неба.

Јефимија, сесѝро мила,
душом си над родом бдила
и Бођу се ѝи молила
да сачува и да сѝаси
да нам ѝуђѝин не уђаси
врело срѝске духовносѝи
над у абођа и блађосѝи
вечноѝ сјаја божје милосѝи.

Јефимија, моја драђа,
ѝа духовна ѝвоја снађа
ѝоколења нек ѝоучи:
како живеѝи док зло мучи
док саѝана искушава
ѝако да се душом чѝсѝом
задобѝе вечна слава.

Нађа Мрдовић

Јеринин ѝрад

И име ове врлеѝи
И име ѝвоѝ камења
Зайишаноѝ временом
и све смислено се осуло

Браниоци нишѝа не одбранише
Годишња доба не ѝреѝознају
Мрвице ѝраха ѝвођа зайоведника
У рок службе смрѝи целов дође

Ни да се изврне земља
Ни саѝи да се окрене
Косѝи да најабѝрчимо
Ђулад и сѝреле
Нема ко ѝреѝознаѝи
Заосѝалу реч, ѝоследњи звекеѝи
Нишѝи да одђонейне усуд
Њеђове мере и разлође

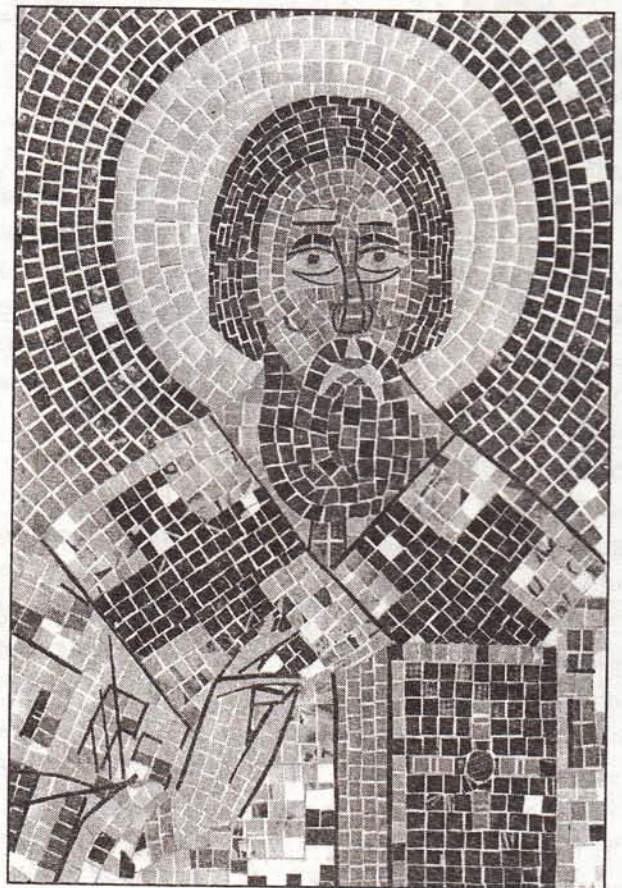
Вучко Шелоѝ

**САВИНДАН
ЗА ДЕЦУ**
**САВИНДАН
ЗА ДЕЦУ**
**САВИНДАН
ЗА ДЕЦУ**
**САВИНДАН
ЗА ДЕЦУ**

Сећање на Савиндан

А знао је снеж да падне
 до појаса. Да сипе мраз.
 И скоро увек, те ноћи хладне,
 када ми се нос следи
 и суза низ образ,
 ушухан брижљивом мајчином руком,
 дрхтећи као врабац, као сеница,
 пробривајући се кроз сметове с муком,
 ноћу укочених и хладних као леденица.
 У то јутро хладно, завејано, грозно...,
 увек на данашњи дан - на Свеца,
 већ од куће преслишавам се:
 "Ко удара тако позно...?",
 а глас ми залеђен јеца.
 И Расица видим где притоном,
 стиснутом између два брда,
 жури у манастир обавијен тишином
 у зеленилу Свете Горе да
 се пресвуче из царских у монашке одоре.
 И ореол видим око дечакове главе.
 Срце ми прейери - тоји се иње.
 И народ видим: Како га већ тада славе.
 И Хиландар пре свога почета
 и све светогорске манастире.
 Ево, и мени неко отвара врата храма,
 не као Расику у време позно.
 Рецићујем. Брижно ме гледа мајка лица сва
 избраздана,
 као да ми помаже - по сећању пребира,
 док праћи мој глас: "Ко удара тако позно
 у тишини ноћног мира".
 Док рецићујем прозеблним гласом
 и слушам свој глас у еху сводова храма,
 замисљам: Немања тира коње касом
 у појрази за сином по светогорским црквама.
 И видим: Цела дворска свита
 дошла да га враћи у царске дворе.
 И оти Расица видим како у ћелију хита
 да обуче монашке одоре.
 Завршава. А све ми било стварно.
 Узимам нафору и славско житије
 од свештеника,
 молећи се да живи трајно
 српски народ светосавског лика.

Милан Ивановић

 Младеновић Александар, VIII 4, ОШ "Живко Љујић"
 Нова Варош

Свети Сава

Душа ми гледа негде у ноћ,
 ноћ што траје вековима,
 погледи ми досрћу,
 сапићу се и нестијају у брдима.

Помислих, где год да кренем,
 на крају чути Тебе ћу наћи,
 у Хиландару, Вајоједу, на Светој Гори,
 Твој живојти ћу се таћи.

Твој лик ћу видећи,
 тамо где ништа не понире,
 Тебе ћу осетићи тамо,
 где се светица роди и никада не умре.

Хтели су да нам Те отму,
 да сапру нас у Теби, и Тебе у нама,
 али, не, нису успели да виде
 како се тојиш у нашим сузама.

Сјалили су Те, на Врачару,
 али из Твој пейела израсли смо ми,
 млада поколења што те чувају у срцу,
 што желе да заувек останеш светило у њиховој тами.

Рајић Бранкица, VII 4

**САВИНДАН
ЗА ДЕЦУ**

**САВИНДАН
ЗА ДЕЦУ**

**САВИНДАН
ЗА ДЕЦУ**

**САВИНДАН
ЗА ДЕЦУ**

На вечној сѣражи

Док морски вали ремете мир
ноћне шѣшине над хладном сѣеном
назирем над њом Хиландар бели
које су многе душе занели.

У ноћном сну сѣражари он
као светѣионик ѣоказује ѣуѣ
залуѣталом броду који крмари,
да сачува своје смрѣтнике од вали.

Светѣлостѣ далеко обасјава ѣучину
и сваком оном ко жели мир
у шѣмној ѣмѣни сѣуѣтава бол
а мржњу руѣи у сѣрашѣни вир.

Зайто, ѣуѣтѣниче, засѣтани мало
док светѣло оѣело одслужим ја,
и души својој ѣодари дар
духовни мир и срећу бар.

Селма Еѣемовић, VI₂
ОШ "Светѣозар Марковић"
Бродарево

Рођење Христѣово: Соња
Сархан, VIII₃, ОШ "Живко Љуѣић"
Нова Варош

Расѣислав

Светѣи Сава беше, у оца син ѣрећи,
ѣравим ѣуѣтем ишао је он ка својој срећи.
Право му име Расѣислав би,
ал' Расѣико га зваше родитѣљи.
Још као дечак знао је добро
којим ѣуѣтем ѣтреба ићи,
осѣтавио је богаѣисѣво сво,
знао је да ће ѣако, до своѣ циља сѣићи.
Одрекао се ѣрава да влада
и увидео је он ѣада,
да је боље Богу служитѣи
него целом земљом владаѣи.
Он ѣобеже од родитѣља
далеко, на Светѣу Гору,
ѣде ѣада монах ѣосѣаде
а светѣац заувек осѣаде.
Било у сну или на јави
сви се диве Светѣом Сави.
Данас би ѣуди све урадили
да би богаѣи и славни ѣосѣали.
Али ѣо је била јава
увек ће се ѣамѣитѣи
наш Светѣиѣел Сава.

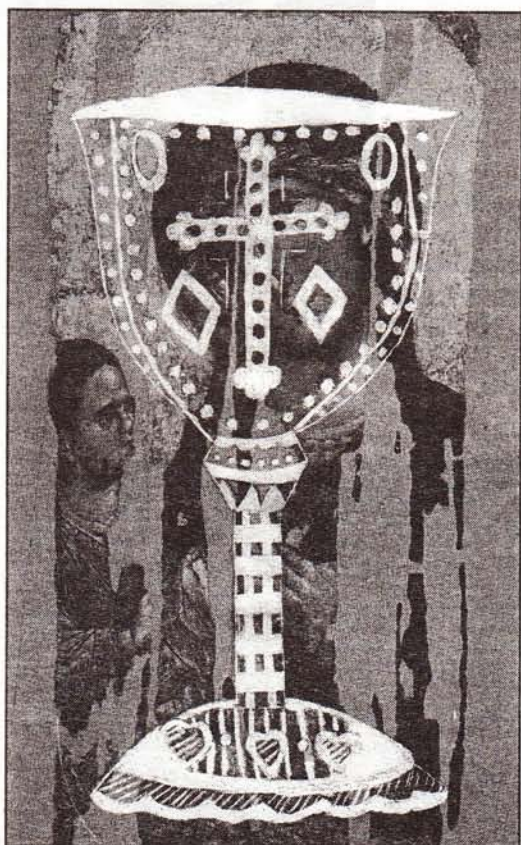
Дијана Кубуровић VIII₇
ОШ "Владимир Перић Валѣер"
Приѣјѣоље

Неда се моја земља

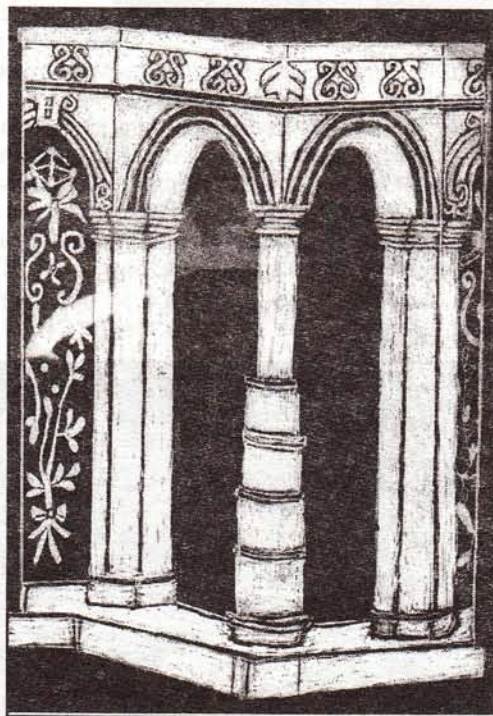
Мостови спајају обале,
градове, државе, ѣуде. Тај украс
наших река злотвори сруѣише.
И овде на плавом Лиму.
Сруѣише ти крила, најлепша
моја реко мила. Мислили су да
ћемо пасти на колена. Нису
знали да наша срца куцају за
сваку стопу, сваку реку и воду,
за нашу слободу!

О, крвава реко, боле ли те
нове ране? Ниси заборавила ни
оне старе, а црне зла пѣичурине
ранише те опет. Ту на друму где
порлазе возила и тамо у
Бострици где пролази воз!
Душмани су мислили да ће
рушевине зјапѣти вечно. И да ће
нас тако одвојити од света. Нису
знали да смо ми Срби жилав
народ и да ћемо брзо обновити
порушено. Биће нам све веће и
лепше него што је било. Да би
то било даноноћно се радило. И
опет победисмо. Неда се моја
земља.

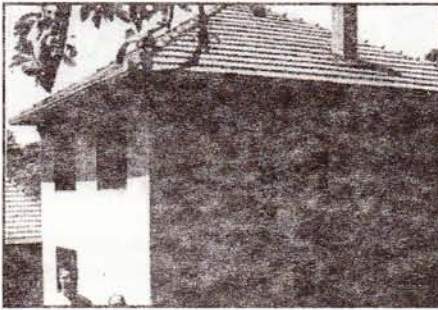
Миљана Пусулић, IV разред
ОШ "Светѣи Сава", Приѣјѣоље

Пехар-реликвија: Милица Маѣовић,
VII₄, ОШ "Живко Љуѣић" Нова Варош

Колонада сѣубова: Манѣић
Слађана, VII₅, ОШ "Живко Љуѣић"
Нова Варош

Фоторепортажа „Савиндана“ КРШТЕЊЕ У ДОМУ ЉУЈИЋА

Од 24 новорођенчади и претшколске деце у селу Сопотници прошле године је пола крштено. А јесенас, на Лучиндан, у кући Николе Љујића од деветоро чељади крштено је шесторо...

Хришћански чин крштења

У светом Јеванђељу и црквеним књигама пише: Света тајна крштења се разумева као улазак у Христову цркву - улазак у заједницу људи који верују у Исуса Христа као Сина Божијег и Спаситеља света - заједницу коју је основао и којој је Он глава...

Када неки православц уради нешто недолично, нешто што одудара од нормалног људског понашања и опхођења обично га околина пита:

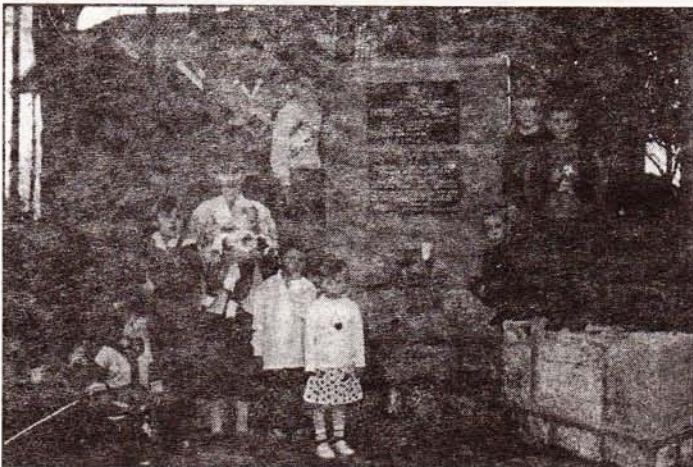
- Јеси ли ти крштен?

И ако се утврди да заиста није крштен по хришћанском обичају онда му се поступци упола праштају. Овакав однос је све присутнији у свести људи. А расту настојања родитеља да крсте децу. И да уз крштење обнове стара кумства изгубљена још пре 50 година.

Једно такво крштење је обављено јесенас на Лучиндан у селу Сопотници. Од 24 новорођенчади и претшколске деце половина је крштена. У дому

Николе Љујића од деветоро чељади парох сопотнички, свештеник Драгомир Нинковић, крстио је шесторо. То су син Бранко и његово троје деце: Срето, Стоја и Саша, затим сестра Бисера (и она има троје мало деце) и тетка Радојка. Овде од другог светског рата нико није крштен. Зато је староставни кум Радоје Новаковић, родом из страњанског засеока Грнчарево имао пуне руке посла.

Љујићи су направили нову, лепу кућу. Како ни она није била освештана уз крштење је обављено и свештање дома. Зидове соба су украсили крстови. И свештеник

Дивљање некрштених ђетића

У безбожно брозовско вријеме чобани затварали козе у манастир Морачу, онако како су то чинили и Немци, европејски „дивлизатори“, када су у рату наш манастир Милешево претворили у коњушницу! Морачке козе пландовале у цркви, а подивљали ђетићи, играјући у порти фудбал, споља прљали и скрнавили светињу! Од тих призора хватала мука старе Црногорце па се дозивали с брда на брдо:

- А видиш ли, јадан не био, шта чине ова наша ђечина?

- А виђу, болап, али нека им бог опрости, јер ни једно није крштено! - правдао их је старина Ђиро, отац Амфилохија Радовића, будућег митрополита црногорског.

Нинковић је тог дана био презапослен.

На ову ретку породичну свечаност стигло је пола села - комшилук и родбина. Уз богату домаћинску гозбу крштење је прерасло у народно весеље. На хармоници је свирао мали Милош Љујић који је овде тек завршио четврти разред Основне школе За трајну успомену на овај свети чин крштења свог подмладка сви су се заједно сликали у кућном дворишту и пред школском спомен-чесмом која је недавно обновљена и на којој су имена петорице сопотничких солунаца и петорице партизана. Ово спомен-обележје освештао је Његово преосвештенство владика Милешевски господин Филарет.

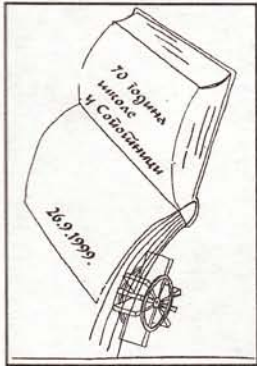
Текст: Милинко Милановић
Снимци: Омер Делић

Прослављена 70-годишњица Основне школе

ШТА СОПОЋЕ СОПОТНИЦА

Незаборавн културни догађај у селу под Јадовником
Водитељ ове дивне манифестације је био проф.
Љубомир Шуљагић

Сунчани 26 септембар 1999 године у Сопотници је озарен неизмерном радосћу. Тај крупан културни догађај у селу под Јадовником обележен је сусретом ученика и учитеља овдашње школе у протеклих 70 година. Скуп су својим присуством удостојили и Радоје Алексић, адвокат из Београда, синовац првог сопотничког учитеља и Бране Клачар, архитекта, син учитеља Јанка Клачара. Стигле су бивше уче из десетак места Југославије. Брачни пар Мијовићи превалили су својим колима 500 километара из Неготина, поносите Хајдук-Велкове Тимочке Крајине до Сопотнице да се увере да ово горштачко место није биолошки угашено и да је у њему последњих година рођено око 20 деце и да је изашло из беспућа. За дивно чудо, само актуелна власт, и оно што се уз њу због интереса шлепа, се „узржала“ од присуства оваквог прослави! И тиме дала допринос „у корист своје штете!“

Поздрављајући слављенике радни рапорт о развоју и напредку села поднео је социолог Будимир Тешевић, председник Одбора за обележавање овог јубилеја и општински одборник. Сопотничком „јуче и „данас““ додато је оно што се смера и очекује „сутра“. Примарно је: завршетак Планинарског дома, сеоског пута и обнављање културне смотре изворног народног стваралаштва „СОПОТНИЧКИ ИЗВОРИ“.

У протеклих 70 љета у Сопотници је радило 35 учитеља, просечно сваки по две године. Прву ватру знања и просвећивања ту је потпирио учитељ Душан Алексић, носилац Ордена Светог Саве и партизански Командант који је и свој живот жртвовао у борбама за слободу на Сремском фронту. Ова школа је понела његово име. Друга жртва је био уча Јанко Клачар, страдалник од фашиста на Јадовнику. У знак захвалности село је њима подигло спомен-плочу коју су открили Милана Пузовић, прва ученица ове школе и Вукоман Пушица, такође њен ученик и директор Матичне школе који је одржао и пригодно јубиларно слово о животу ове просветне установе. Зенит у свом развоју школа је постигла у периоду од 1953 до 1963 године кад је била шесторазредна и имала 105 ученика, када је озидана нова школска зграда од сиге, настала сопотничка хидроцентрала, темељно преуређен школски амбијент изградњом школског

Публика на прослави праћи програм

Будимир Тешевић: -
Овде су школа и
село увек били, јесу
и остају две
нераскидиве
целине, међусобно
прожете и повезане

водовода, подизањем парка и воћњака. Тај суштински преображај

учинило је село руковођено учитељима Милорадом и Даницом Веруовић. У обављању васпитно - образовног рада и просвећивања села оставили су свој печат учитељи: Љубица Клачар, Нада Јовановић, Душан Бешевић, Бранко и Загорка Мијовић, Радмила Петровић, Крајо Љујаћ, Јусуф Хамзић, Славка Ђоковић, Благоје Петрић, Славша Јањушевић и други који су овде службовали. А финални успех школе чине и њених 25 ученика са завршеним факултетом!

Крунско и трајно сведочанство о животу школе и села је сад књига под називом „СОПОТНИЦА“, штампана за ову пригодну прилику. О тој књизи је на свечаности надахнуто беседио и њен аутор Милорад Веруовић:

- Ову књигу почео сам да пишем и носим у себи од како сам сазнао за себе и своје родно место. Међу њене корице нисам морао смештати ништа измишљено, већ само да речју, фотосом и документом, сложим и пресложим оно што сам од детињства памтио и бележио и што ме је и као учитеља и као новинара пратило кроз цео живот. Зато је ова „сопотничка читанка“ и мемоарска и аутобиографска. Њу су писали сви који су овде стизали, живели и радили. Настала у поводу овог школског празника она представља културну легитимацију Сопотнице, сваке њене куће, фамилије и јединке. Данас бих нагласио само неке њене моралне поуке и поруке. Оснивач наше школе и узор сопотничким учитељима Душан Алексић је сваке школске године о Видовдану званично предавао школском одбору целокупну школску имовину и исту примао поновним доласком на посао. У тим примопредајним записницима дословно је писало: „Сваки пармак у школској оградџи у исправном стању... Тако је чувана народна имовина у држави коју смо 50 година називали „трула, ненародна краљевина“. Било би веома лековито кад би се данас „огледнули“ на овом етичком „огледалу“ учитеља Алексића! Погледајмо шта се све данас догађа. У сеоске штале уграђују се чак и прозори и врата ишчупани из школских зграда и амбуланти! Пристигла нека хајдучка времена! И сви се праве „Тоше“, као да то не виде!

Има доста и оних који у родном селу заврше основну школу и оду у свет и никада се више ту не поврате да виде шта та школа ради и шта би јој евентуално могли помоћи! Оперисани су од осећања дуга према свом најужем завичају који ће увек од своје школоване деце очекивати неку помоћ, по стиховима Чика Јове Змаја:

„Ко уради мало, а не може више, доста му се пише, ко уради много, а могло би више, мало му се пише...“

Каже се да сви људи од завичаја више узимају него што му дају! Завичај свима помаже да схвате шта је то пролазни живот у коме је свака јединка само травка у великој божијој

Милорад Веруовић:
 -Без добровољних дежурстава креативних учитеља планинска места губе оријентир у развоју, пазадују и заостају

ливади! И када прелистате ову сопотничку књигу учиниће вам се да су и Азија и Монт-Еверест, највећи континент и планински врх света ситни, а Сопотница и Јадовник крупни! Они су у нашој свести и души наш микрокосмос, почетак и крај света. Цео свет

може стати у зрну завичаја! Из тог зрна клијају сва наша осећања, све наше животне радости. До кога то не допире тај као да се још није ни родио!

Кад ћу, ако не данас, рећи и ово: без сталних добровољних дежурстава учитеља, без њиховог несегичног ангажовања село је осуђено на таворење и заостајање, јер само није кадро да остварује оно што му животне потребе на заједничком, народном гумну насаде, где „треба развејати зрно од пљеве и кукоља“, што би рекао наш велики уча социолог Сретен Вукосављевић. То искуство и та поука су све актуелнији у овом тешком времену када су село и пољопривреда постали наша једина шанса! Скоро је у ревији „СЕЛО“ председник САНУ академик Дејан Медаковић истакао да би сада у осиромашеној и ратом разореној Србији најпре уложио новац у подизање фабрике за паковање здраве, пијаће воде, јер ће то у будућности бити врло рентабилна инвестиција. Ако овом мишљењу прве личности наше највеће научне установе поклонимо пуну пажњу и поверење онда се Сопотници у сутрашњици смешкају ружичасте перспективе!

Томе се придружују и планинарски туризам чију матичну

Штимунг свечаности гали су шрубачи из Бисџрице пригодном песмама „Марш на Дрину“ и „Тамо далеко“

ћелију представља и овај новоизграђени Планинарски дом! Идући у сусрет том времену сви Сопотничани морају се више старати о већој производњи здраве хране, лепших домова и дворишта, где се из белог света дочекују гости! А сви морамо тежити да нам буде све пријатнији и уређенији овај центар насеља, где пулсира укупни просветни, културни и духовни живот села!

Јутрос, уочи Крстовдана, је Његово Преосвештенство владика Милешевски г. Филарет, први пут после толико векова, од времена Светог Саве, освештао место где ће се ускоро подићи црквица, спаљена пре 190 година у пламену Првог српског устанка. Обновиће се од сиге, тог вечитог симбола села, па ће то бити и духовно огњиште и историјска белега и туристичка атракција! Управо, од изгледа сваког кутка у овој хучној котлини под Јадовником, од изгледа и сеоског гробља, много зависи будућност Сопотнице. Јер, у трасирању боље будућности сваког места учествује не само осмишљена садашњост, већ и прогресивна прошлост, утемељена на његовим културним и слободарским традицијама! - рекао је на крају своје беседе Милорад Веруовић.

Д. Гаџричић

Слово рецензија
 „Сопотнице“
**ЗАВИЧАЈ ПУНИ
 РАДНЕ
 „БАТЕРИЈЕ“**

Предлажем да се Милораду Веруовићу за све што је урадио за родну Сопотницу и цео наш крај додели Орден Светог Саве, јер само у људима као што је он наш учитељ Свети Сава данас - васкрсава...

Ова књига је похвала раду и прича о чојству и јунаштву.

Она је и сведочење да у братској слози и мирно могу живети људи различитих вера.

Она је пример како човек треба да се одужи своје завичају. Причао ми је мој учитељ, Милорадов школски друг да је угледни професор књижевности новопазарске Учитељске школе читајући Веруовићеве писмене задатке подизао свеску и говорио: „Ово ће бити најписменији човек Старе Рашке у свом времену!“

Провиђење се, видимо и на основу ове књиге, на срећу овог краја, посебно његове родне Сопотнице, и обистинило!

Предлажем да се овом ствараоцу, неуморном уреднику „Савиндана“, додели Орден Светог Саве. Управо, у људима као што је данас Веруовић, наш учитељ Свети Сава - васкрсава.

Честитам вам, драги Сопотничани, овај ваш празник, честитам вам на оваквој књизи и на оваквом ствараоцу! Да сте ми живи и здрави!

Пејко Гујаничић, проф. Нова Варош

Одвек сам се питао откуда толико снаге Милораду Веруовићу, познатом учитељу и још познатијем публицисти, кога никад нисам видео беспосленог, а познајем га годинама. Данас сам одгонетнуо долазећи у његову родну Сопотницу. То он овде, у овом прекрасном селу пуни „батерије“ да би могао непрестано да ради и да би као резултат тог рада била објављена и ова књига која је и роман и мемоарска проза и хроника, а биће и незаобилазно сведочанство о једном столећу, врло суровом и динамичном и једном подјадовничком селу и његовим људима који су се борили и изборили својом снагом, својом муком и знојем да створе пристојан живот!

Одавде људи иду, али се овде и враћају.

Овом књигом Веруовић се на најлепши начин одужио свима који су помогли да Сопотница буде оно што јесте. Одужио се пре свега учитељима који су се борили са мраком и јадом Јадовника!

Ђаци прваци од пре 70 година

Насловне сйране монографије „Сойшница“ и ревије „Село“ у 1999. год.

Сойшнички учишелји на јубиларној свечаности

Сйомен йлочу Солунцима (Јовану Вукашиновићу, Јеврему Љујићу, Вукману, Рагу и Сшевану Јањушевићима) ойкрили су њихови йошомци: Милораг Вукашиновић и Милија Јањушевић

Ойкривање сйомен-йлочу учишелјима: Душану Алексићу и Јанку Клачару обавили су Милана Пузовић и Вукоман Пушица

Школа и йланинарски дом: Ту йулсира свеукуйни живош Сойшнице

Владика Филареш са Сойшничанима након освећења месћа где ће се обновиши црквица

Кршћење шесшочлане йородице Бранка Љујића (ойширно на сйр. 56)

Само пола године након фашистичког
НАТО рушења

ВАСКРСЛИ ЛИМСКИ МОСТОВИ

Оба порушена моста, и железнички у Бистрици, и друмски код пријеполске „петље“ на Лиму, обновљени су вредним светосавским рукама, умом и срцем наших грађитеља само пола године после њиховог варварског, фашистичког НАТО рушења, учињеног злог прољећа 1999. године. А све опаке душе и хитлеровске авети овог времена и овог свијета су мислиле да ће рушењем ових

лимских мостова бити пресечена срчана артерија између два истородна, истокрвна народа Србије и Црне Горе. Два ока у глави неће раздвојити никаква ђавоља сила. Ни клинтонске бомбе, ни немачке марке! Томе су и сведок и гарант и жирант прохујало време људског памћења од памтивека до истека овог века и миленијума.

Лим, „лимес“, на латинском значи „граница“. Њу је градила дубока, плаховита вода брзајући између силних, пропалих империја - римске, византијске, отоманске, германске... које су завађале балканске народе и од Балкана правиле „буре барута“. И јуче и данас. А мостови су од искона спајали и свет и обале. Тај племенити људски животни нагон спајања и повезивања је јачи од дивљачког нагона рушења! Ту азбуку данашњи самозвани „демократе и цивилизатори“, светске кабадахије, изгледа још нису научили. Могле би томе да их андрићевски поуче и ове наше две празничне фотографије, настале на свечаностима наше брзе обнове и васкрснућа лимских мостова!

М. Веруовић

Поводи

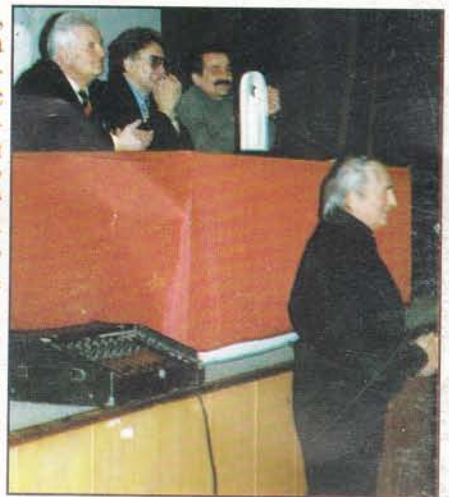
„БЕЛИ САВА“ - ДАР КЛУБУ

На прошлогодишњој промоцији ревије „Савиндан“ у Пријеполском Дому културе истакнути вајар

Миодраг Живковић, професор факултета примењених уметности из Београда, с разлогом је поклонио Милешевском културном клубу „Свети Сава“ минијатуру свог колосалног уметничког дела - скулптуре „Светитељ Сава“. Подсећамо да самовољом власти аутентични „Бели Сава“ са плочника пред Домом културе (и након четири године) још чека своју сталну локацију на ушћу Милешевке у Лим. Весели Срби рашке области, милешевске епархије посебно, непрестано гатају до када ће трајати то неоправдано чекање.

Помози нам, боже, и Свети Сава, да дођемо до памети!

* РЕВИЈА ЗА СРПСКУ ДУХОВНУ ОБНОВУ *

Издаје: Mile{evski kulturni klub „Sveti Sava“ Prijepoqe. Predsednik Glavnog odbora kluba Mile Pleskowi}, potpredsednik Milorad Veruovi}, sekretar Vitomir Ivezi}. Izlazi svakog Savindana. Glavni, odgovorni i tehni-ki urednik Milorad Veruovi}. Редакција: dr Milovan Mitrovi}, Veselin Ni{avi}, Vojkan Bojovi}, Qubomir [uqagi}, Mileva Male{i} i Dragoqub Gagri-i}. Издавачки савет: Velibor Joksimovi} (predsednik), Amfilohije Radovi} (mitropolit crnogorski), Matija Be}kovi} (akademik), Dragi{a Milosavqevi} (istori-ar), Dobrilo Aranitovi} (bibliograf), \uro Mileki} (pesnik) i Vujica Bojovi} (profesor). Ликовно решење заглавља: Veselin Ni{avi}. Фотографије: Studio „Reporter“, Rade Preli}, fotoreporter TANJUG-a i Radenko Divac.

Штампа: ЈКР „Grafokarton“ Prijepoqe

Жиро рачун клуба: 43000-678-7-5124, kod SPP u Prijepoqu.